

Ida Diemars dimissionstale

Taler

Ida Diemar
Rektor på Høje-Taastrup
Gymnasium

Dato

26. juni 2026

Sted

Høje-Taastrup Gymnasium

1 Kære Studenter

Når vi ser tilbage hen over de senere år, er der sket skelsættende begivenheder, som på mange måder har sat sig sine spor i undervisningen, på skolen – og som
5 også og måske især har ført til den mest komplicerede geopolitiske situation siden Anden Verdenskrig. Ruslands invasion af Ukraine, Hamas' angreb på Israel, krigen i Gaza, krigen i Iran. Listen er lang og længere endnu. Alt der sker i verden handler i virkeligheden om kursen for den frie og demokratiske verden og om, hvilken verden vi vil have eller ønsker fremadrettet. Vi, der er samlet her i
10 dag, har det tilfælles, at vi er vokset op i en fri og demokratisk verden, og vi har også det tilfælles, at det er en verden, vi beundrer, vi værdsætter og ved, at det er afgørende, at vi holder sammen om, at den frie verdens idealer består.

Det modsatte af frihed er at gøre hinanden og sig selv tavs. Eller at "binde os på
15 mund og hånd", som PH formulerede det efter Anden Verdenskrig. Sangen tjente flere formål. Han tematiserer blandt andet forholdet mellem ægteskab og kærlighed. PH's sangtekst trækker tråde tilbage til renæssancen, der også viste vejen til det misforhold, der kan være mellem ægte kærlighed og det institutionaliserede ægteskab. Den enkelte kvinde og mand har ret til selv at
20 vælge sin kærlighed. Med PH's ord: "Kærlighed og ægteskab, hvad kommer de hinanden ved?" og videre i sangen skriver han så: "Man binder os på mund og hånd, men man kan ikke binde ånd, og ingen er fangne, når tanken er fri. // Drømmen om frihed blir aldrig forbi."

25 Vores tanke er fri. Det er den her i skolen og i vores land. Og drømmen om frihed, den frie tanke handler også om vores adgang til kilder. Det er renæssancens idéer, der presser sig på: Vi kan ikke kun parafrasere kilder, vi må for at kunne tænke frit også kunne både vise og citere kilder. Også selvom de for nogen kan virke krænkende. Og netop at opsøge og citere kilder er

undervisningens store, godartede potentiale.

H. C. Andersen ser i digtet I Danmark er jeg født en tæt forbindelse mellem sprog, kultur og identitet. Og det er indlysende, at det danske sprog har stor
35 betydning i bevarelse, forståelse og videreudvikling af vores fælles historie, og derfor skal vi selvfølgelig værne om vores sprog.

På Høje-Taastrup Gymnasium står vi fast på ikke at udjævne hverken sprog eller viden, men i stedet stå fast på de værdier, den historie og den videnskab, som
40 gymnasiet er udsprunget af. Og I har fra begyndelsen af jeres studietid, vist mig – os – at I gerne vil med på den rejse, som det at danne sig gennem uddannelse kan betragtes som.

Det er på dansk jord vel nok Jens Baggesen, der har lagt navn til rejsen som
45 åndsform, og i sin rejsebeskrivelse *Labyrinten* giver han virkeligheden mening gennem konkrete sansede begivenheder, hvor den enkelte oplevelse først for alvor får værdi, når de peger på sig selv i et antydende metafysisk perspektiv. Midt under en katolsk gudstjeneste henrives han ved synet af en kvinde, og efter gudstjenesten ser han hende igen og fortabes. Tredje gang han ser hende,
50 stønner han et ”O, Gud velsigne dig”. Den umiddelbare fascination og attraktion af den ukendte kvinde er for Baggesen en måde at vise, hvordan han er på jagt efter sin egen vilje, sin egen kraft og sin egen sanselighed. Baggesens bevægelse er opadgående både i fysisk og metafysisk forstand, og han mærker på én og samme tid sin egen begrænsning, og det man kan kalde det sublime. For at
55 erfare, begribe og forstå verden, er Baggesen nødt til at udvide sig selv og sin forståelse af verden, og denne åndsudvidelse er for Baggesen søgen efter og opnåelse af frihed.

Den danske teolog og politiske aktivist Jacob Jacobsen Dampe kæmpede mere
60 direkte end Baggesen for ytringsfriheden og demokratiet. Det fik han en livstidsdom for, og netop i går kunne vi markere, at det er præcis 200 år siden, at Jacob Jacobsen Dampe blev indsat som fange på Christiansø. Dampe begik næppe med nutidens øjne en forbrydelse. Ganske tværtimod. Og efterfølgende er hans idéer da heldigvis også virkeliggjort og fastsat i vores Grundlov, og i dag
65 anerkendes og hyldes han som ytringsfrihedens avantgarde. Han er et symbol på kampen for frihed.

Jacob Dampe baner vejen for, at blandt andet M.A. Goldschmidt kunne udgive

70 et satirisk ugeblad, *Corsaren*, hvor tonen var både fræk og pågående, og bladet blev af flere omgange konfiskeret af censuren, men Goldschmidt blev ved at satirisere over det etablerede samfund og af stort set alle prominente personer i dansk kultur- og samfundsliv. Goldschmidt insisterede på, at vi er nødt til at kunne tåle satire – og at vi er nødt til at kunne tåle hån, spot og latterliggørelse, 75 for det, der da sker, er, at vi sætter os alle lige. Dem vi håner, er ofte magthavere, og det et tegn på et sundt og frit samfund, at vi kan håne og latterliggøre magthavere – både verdslige og religiøse magthavere. Det er udtryk for en stærk kultur og dannelse, at man i et samfund kan ytre sig frit. Kultur og dannelse skal plejes for ikke at forvitte. At søge konsensus ligger som en fælde, der snarere 80 indskrænker end udvider.

Det er måske også dét Platon mener med sin hulelignelse, hvor menneskene er fanget i bunden af en grotte, og kunstigt lys kaster skyggerne fra udskårne figurer op som billeder på bagvæggen. Denne skærm, tror huleboerne, der er 85 ganske naive, udtrykker en vigtig sandhed. Platon sender en filosof opad imod hulens udgang, og nu ser filosofen det rigtige, varme lys. Både oplyst og oplivet kan filosofen, eller frelseren om man vil, føre de naive fanger i hulen op i det sande lys. Altså dét som Kant senere formulerede som oplysning.

90 Dét lys giver os mulighed for at sætte problemer under debat, og for at vi kan og skal skrive om emner, der ikke er enighed om.

Den algeriske forfatter Kamel Daoud har skrevet en roman om et samfund, der gøres stumt, historieløst og blottes for erindring. Den kvindelige hovedperson 95 mister stemmen for hånden af en religiøs ekstremist under borgerkrigen i Algeriet. Kvinden overlever imidlertid: Hun kan tænke og agere, men hun kan *ikke* tale. Hun bliver en legemliggørelse af en tavshedskultur, der i sidste ende også vil ændre på både historien og erindringen.

100 Den danske digter Henrik Nordbrandt skriver blandt andet om betydningen af at kunne se, erindre og erkende, at mennesket er en del af lang kulturhistorie. Han skriver således i *Ormene ved himlens port*:

105 ”Og bogstaverne på stenen staver næsten navnet / på én der lagde mine skjorter sammen / og gik langs havet i en blomstret bomuldskjole / og næsten ikke. Og netop dét og næsten ingen/har været der, hvor alle altid står og ser.”

110 Nordbrandt har som så mange andre fundet sin inspiration hos den oldgræske
poet, Sappho, der i et af sine digte skriver således: ”Gået under er nu Selene,
Sylvstjernen med; men midnat er inde, og tiden går, og her ligger jeg, alene.”

Og ja, det er mig, der om lidt er alene tilbage, og det er jer, der kører ud, af sted
og sammen, i fællesskab og bevarer og passer på vores fælles frihed i Danmark, i
115 Europa. Tak for det.

Tillykke med eksamen.

Kilde

120 Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler og producent

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

125 Translokations-/dimissionstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/ida-diemars-dimissionstale-2026>

130

135

140

145